EHDOTETUN LUPA- JA VALVONTAVIRASTON PERUSTANA OLEVASTA ALUEJAOSTA

Keski-Pohjanmaan ja maakuntakeskus Kokkolan alueellisen ja kielellisen aseman herättämät kysymykset, jos hallituksen esityksessä nro 13/2025 vp perustettavaksi ehdotetun Lupa- ja valvontaviraston alueellinen läsnäolo perustuisi yksinomaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueisiin.

Lupa- ja valvontavirasto olisi valtakunnallinen virasto

Muista valtakunnallisista viranomaisista, kuten Verohallinnosta poiketen hallituksen esityksessä kuitenkin ehdotetaan, että

Lupa- ja valvontaviraston alueellinen *läsnäolo ja toimipaikkajako* perustuisi *sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueisiin*.

Hyvinvointialueiden yhteistyöalueet

- Yhteistyöalueet ovat, ylhäältä lukien

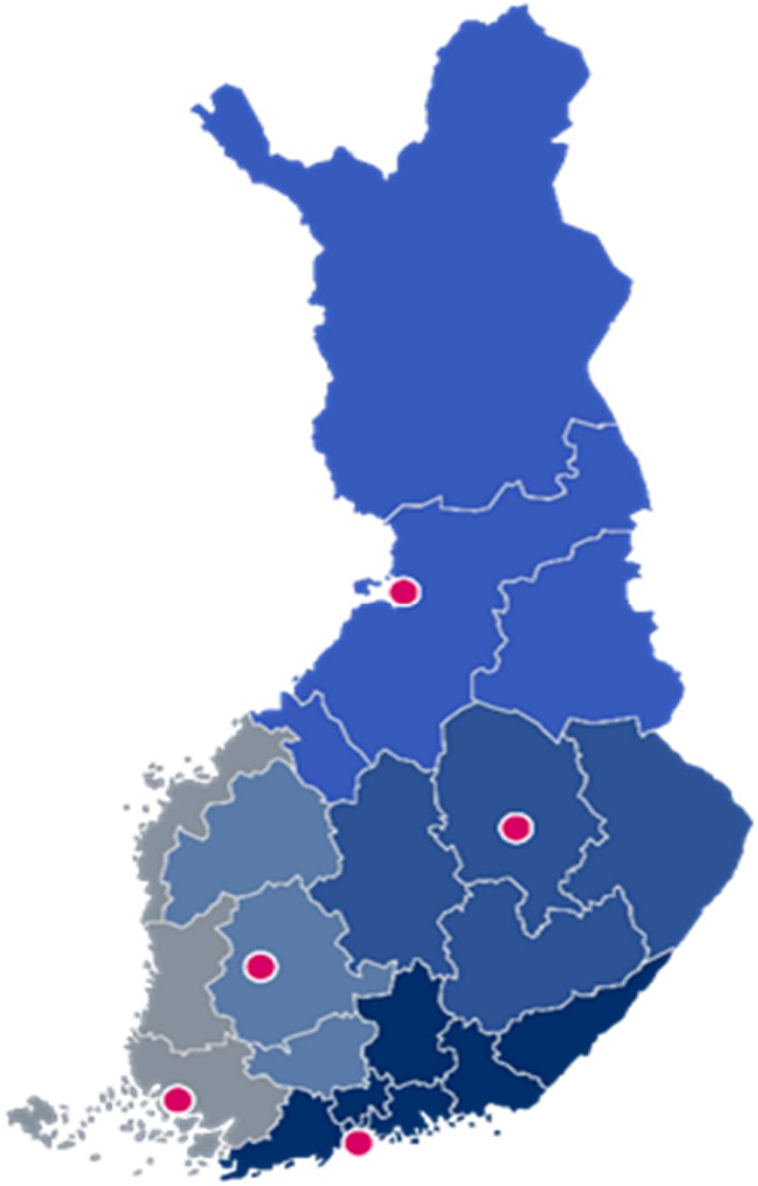
  Pohjois-Suomen yhteistyöalue

  Itä-Suomen yhteistyöalue

  Sisä-Suomen yhteistyöalue

  Länsi-Suomen yhteistyöalue

  Etelä-Suomen yhteistyöalue

Pohjois-Suomen, Länsi-Suomen ja Sisä-Suomen yhteistyöalueisiin kuuluvat hyvinvointialueet

Pohjois-Suomen	Länsi-Suomen	Sisä-Suomen
• Kainuun • Keski-Pohjanmaan • Lapin • Pohjois-Pohjanmaan (OYS) hyvinvointialueet	• Pohjanmaan • Satakunnan • Varsinais-Suomen (TYKS) hyvinvointialueet	• Etelä-Pohjanmaan • Kanta-Hämeen • Pirkanmaan (TAYS) hyvinvointialueet

Hallituksen esityksessä ei esitetä perusteluja sille, miksi sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueet on otettu ainoaksi monialaisen Lupa- ja valvontaviraston alueellisen läsnäolon perustaksi.

Siinä ei myöskään kerrota, miten valtakunnallisuus ja aluejakoajattelu ovat yhteensovitettavissa. Tämä koskee muun muassa alueellisia kielellisiä palveluja.

Yhteistyöalueet ovat muodostuneet yksinomaan erikoissairaanhoidon tarpeista ja niiden sanelemista maantieteellisiä lähtökohdista käsin.

Jos Keski-Pohjanmaa liitetään viraston Pohjois-Suomen yhteistyöalueeseen, syntyy ristiriita tällaisen ratkaisun ja perustuslaillisten kielellisten oikeuksien kanssa ja myös muiden Keski-Pohjanmaata koskevien alueellisten ratkaisujen kanssa.

Keski-Pohjanmaa on kaksikielinen maakunta. Pohjois-Suomen yhteistyöalueessa ei ole muita kaksikielisiä maakuntia.

Keski-Pohjanmaa kuuluu kaikissa merkittävissä aluejaoissa Länsi-Suomen alueeseen. Koulutusyhteistyö ja varsinkin elinkeinoelämä ja työssäkäyntialueet suuntautuvat länteen ja etelään. Myös Kokkolaan ehdotettu elinvoimakeskuksen toimipaikka kuuluisi Pohjanmaan elinvoimakeskukseen.

Kielellisten perusoikeuden toteutuminen perustusvaliokunnan kannan mukaan (varsinkin PeVL 21/2009) vp.:

Mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellä samoin kuin yleisemminkin vaikutusmahdollisuudet aluehallinnossa saattavat vaarantua erityisesti silloin,

jos kielivähemmistö jää hyvin pieneksi reuna-alueeksi.

Ongelmallista olisi ainakin se, jos viraston tai keskuksen toimialueella on vain yksi kaksikielinen kunta.

Kielelliset perusoikeudet perustuslakivaliokunnan (PeVL 21/2009 vp) mukaan

Kielelliset oikeudet ovat perustuslaillisia oikeuksia, joten niiden suhteen harkinta on laillisuusharkintaa.

- Tätä perustuslakivaliokunta on painottanut useamman kerran.

Kielelliset oikeudet on otettava huomioon jo aluejakoa valmisteltaessa ja eri vaihtoehdoista on valittava se, joka parhaiten toteuttaa kielelliset perusoikeudet.

”kaksikielisenä kuntana Kokkolan tulisi mahdollisissa viraston organisoitumiseen liittyvissä alueellisissa jaoissa kuulua sellaiseen alueeseen, joka on kaksikielinen.”

- Lupa- ja valvontavirastoa koskevan lakiehdotuksen 4 §:n 8 momentin perusteluista.

Mutta jos Kokkola Keski-Pohjanmaan mukana liitetään kuuluvaksi viraston Pohjois-Suomen alueeseen, perustuslailliset kielelliset oikeudet eivät voi toteutua.

- Pohjois-Suomen yhteistyöalueessa Kokkola olisi ainoa kaksikielinen kunta. Näin ollen liittäminen kaksikieliseen alueeseen ei olisi Pohjois-Suomen yhteistyöalueen sisällä mahdollista. Tämä on sensijaan mahdollista, jos Keski-Pohjanmaan viraston aluejaossa luetaan Länsi-Suomen alueeseen, tai jos yhteistyöalueita ei oteta aluejaon ainoaksi perustaksi.

Keski-Pohjanmaan alueelliset valtion viranomaiset

Tuomioistuimet ja aluehallintoviranomaiset

- Pohjanmaan käräjäoikeus (myös maaoikeusasioissa)
- Vaasan hallinto-oikeus
- Vaasan hovioikeus
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
- Pohjanmaan ELY-keskus

Muita

- Pohjanmaan poliisilaitos
- Syyttäjälaitoksen Länsi-Suomen syyttäjäalue
- Puolustusvoimien Vaasan aluetoimisto
- Vaasan hätäkeskus

Valtakunnallisten valtion viranomaisten maakuntakeskuksessa Kokkolassa sijaitsevat toimipaikat

- Verohallinnon (aiemmin Vaasan lääninveroviraston) toimipaikka
- Kansaneläkelaitoksen toimipaikka (laitoksen sisällä Kokkola luetaan kuuluvan Läntisen asiakaspalveluyksikön palvelualueeseen)
- Tullin toimipaikka (tullin sisällä Kokkola luetaan kuuluvan Sisä- ja Länsi-Suomen alueeseen)
- Ulosottolaitos (Laitoksen sisällä Kokkola luetaan kuuluvan Länsi-Suomen alueeseen)
- Maanmittauslaitos (ei aluejakoa, aluejaon ollessa voimassa Kokkola kuului Pohjanmaan maanmittaustoimistoon)

(Sisäistä aluejakoa koskevat tiedot on poimittu näiden viranomaisten verkkosivuilta).

Alueellinen koulutusyhteistyö

- Chydeniusinstituutti (yliopistokeskus Kokkolassa, Jyväskylän, Vaasan ja Oulun yliopistojen yhteishanke)
- Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu: Toimipaikat sijaitsevat Kokkolassa, Pietarsaaressa ja Ylivieskassa (eli toimintaa kolmen maakunnan alueella).
- Keski-Pohjanmaan koulutuskuntayhtymä (toisen asteen koulutus): Jäseninä Keski-Pohjanmaan kunnat ja Pietarsaari. Lisäksi sopimuskuntia Pohjanmaan maakunnan alueella.
- SonteBotnia (Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus): Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueiden verkosto-organisaatio
- Optima (ruotsinkielinen toisen asteen koulutus Pietarsaaressa): Jäsenkuntina Kokkola sekä Pohjanmaan maakunnan kuntia
- Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur (Kokkola on jäsenkunta).

Elinkeinoyhteistyö ja työssäkäyntialueet

- Pohjanmaan kauppakamari (toimialueena Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan alue, toimipisteet Vaasassa, Kokkolassa ja Pietarsaaressa)
- Viexpo (Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakuntien alueella toimiva vienti- ja kansainvälistymispalveluja tarjoava osuuskunta, joka samalla on Pohjanmaan ELY-keskuksen kansainvälistymispalveluja tarjoava yksikkö)
- Kokkola-Pietarsaaren lentokenttä
- Finnvera (Valtion rahoitusyhtiö, jonka Länsi-Suomen alue koostuu Varsinais-Suomen, Satakunnan, Ahvenanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnista)
- Ramboll Oy:n vuonna 2023 Keski-Pohjanmaan liitolle tekemän raideliikenteen työssäkäyntialueen volyymiselvityksen mukaan maakunnan ulkopuolinen työssäkäynti suuntautuu voimakkaimmin Pohjanmaalle (56 %) ja sen jälkeen Pohjois-Pohjanmaalle (23 %).

Pendling

2018 och 2023 (antal pendlare)

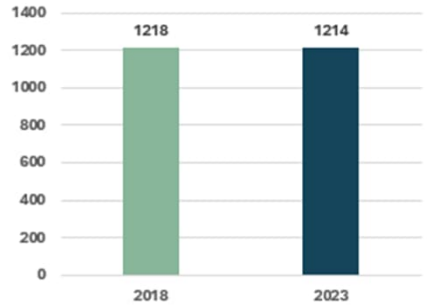
- Pendling mellan de viktigaste närområdena
- Jämförelse med förändringen mellan 2018 till 2023
- Pendlingen med Karleby stabil
- Pendlingen med Vasa-området har ökat

- Mer detaljerad data kan begäras från Concordia

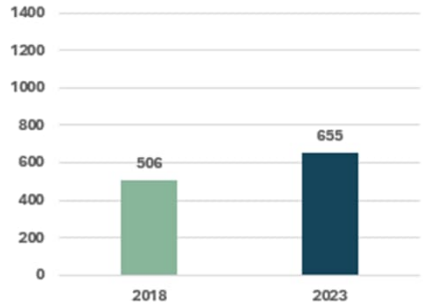

JAKOBSTADSREGIONEN
PIETARSAAREN SEUTU

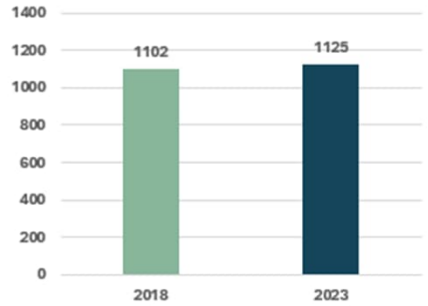
JREG -> Karleby

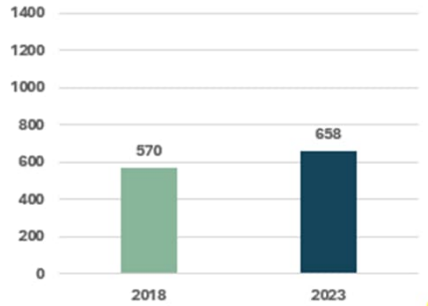
JREG -> Vasa + Korsholm + Vörå

Karleby -> JREG

Vasa + Korsholm+ Vörå –> JREG

Källa: Statistikcentralen 2025, statistikår 2023

Peruselinkeinoja palvelevat yhdistykset

- Metsänhoitoyhdistys Keski-Pohja (palvelee Keski-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan alueella)
- ProAgria Keski-Pohjanmaa (palvelee Keski-Pohjanmaan ja lisäksi osittain Pohjois-Pohjanmaan alueella, eli Kala- Perho- ja Lestijärvilaaksoissa)
- Kustens skogscentral (ruotsinkieliset metsänomistajat Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan alueella).
- ProAgria Österbotten (ruotsinkieliset maanviljelijät Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan alueella)

Muu yhteistyö

- Merenkurkun neuvoston, jossa Keski-Pohjanmaa on mukana yhdessä Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntien kanssa.
- Leader-yhteistyö ryhmässä Aktion Österbotten, johon myös Kokkola kuuluu
- Interreg Aurora -ohjelma, johon Keski-Pohjanmaa osallistuu Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakuntien kanssa.

Ekorosk Oy (Kokkolan ja yhdeksän muun Keski- Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntien alueella sijaitsevien kuntien yhteinen jätehuoltoyhtiö.

Terveydenhoidon yhteistyö: Vuonna 2024 Soiten kiireettömän erikoissairaanhoidon käynneistä 9,6 prosenttia tuli Pohjanmaan hyvinvointialueelta. Päivystyksellisten erikoissairaanhoidon käynneistä vastaava osuus oli 10,2 prosenttia ja synnytyksistä peräti 34 prosenttia.

Perustuslaillisista kielellisistä syistä ja lakiehdotuksen perusteluissa olevan Kokkolaa koskevan kirjauksen perusteella sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueita ei voida Keski-Pohjanmaan kohdalla valita Lupa- ja valvontaviraston alueellisen läsnäolon perustaksi.
Keski-Pohjanmaa kuuluu kaikissa muissa aluejaoissa Länsi-Suomen alueeseen. Myös maakunnan ulkopuoliset työssäkäyntialueet ja elinkeinoelämän yhteydet painottuvat sinne. Kielelliset oikeudet ja muut alueen yhteistyötarpeet toteutuvat jos Keski-Pohjanmaa viraston aluejaossa luetaan Länsi-Suomen alueeseen tai jos yhteistyöalueita ei oteta viraston aluejaon ainoaksi perustaksi.

Viraston kaavailtu alueellinen läsnäolo toimipaikkatasolla

- Toimipaikkojen sijainnista määrättäisiin pelkästään viraston työjärjestyksessä, josta lakiehdotuksen 8 §:n nojalla päättäisi viraston pääjohtaja. Alueellisista yksiköistä ja niiden sijainnista määrättäisiin osastojen työjärjestyksessä.

Tästä todetaan lain 4 §:n 8 momentissa:

> ”Viraston päätoimipaikka on Tampereella ja toimipaikka Hämeenlinnassa. Lisäksi virastolla on vähintään yksi toimipaikka kaikilla sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueilla. Sen lisäksi virastolla voi olla muita työntekopaikkoja. Jos viraston toimintaa organisoidaan 1 momentissa tarkoitettuihin alueellisiin yksiköihin, tulee, jollei erityisistä syistä muuta johdu, niiden perustua maakuntajakoon ja aluejaotukset tulee pyrkiä sovittamaan yhteen muiden tehtävien hoidon kannalta keskeisten viranomaisten kanssa. Viraston toimintaa järjestettäessä on huolehdittava kielellisten oikeuksien toteutumisesta.”

Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikosen 13.3.2025 pitämässä tiedotustilaisuudessa julkaistiin kartta Lupa- ja valvontaviraston kaavailluista toimipaikoista. Tämän mukaisesti Keski-Pohjanmaan maakuntakeskukseen Kokkolaan tulisi toimipaikka, joka kuuluisi viraston pohjoiseen yhteistyöalueeseen.

